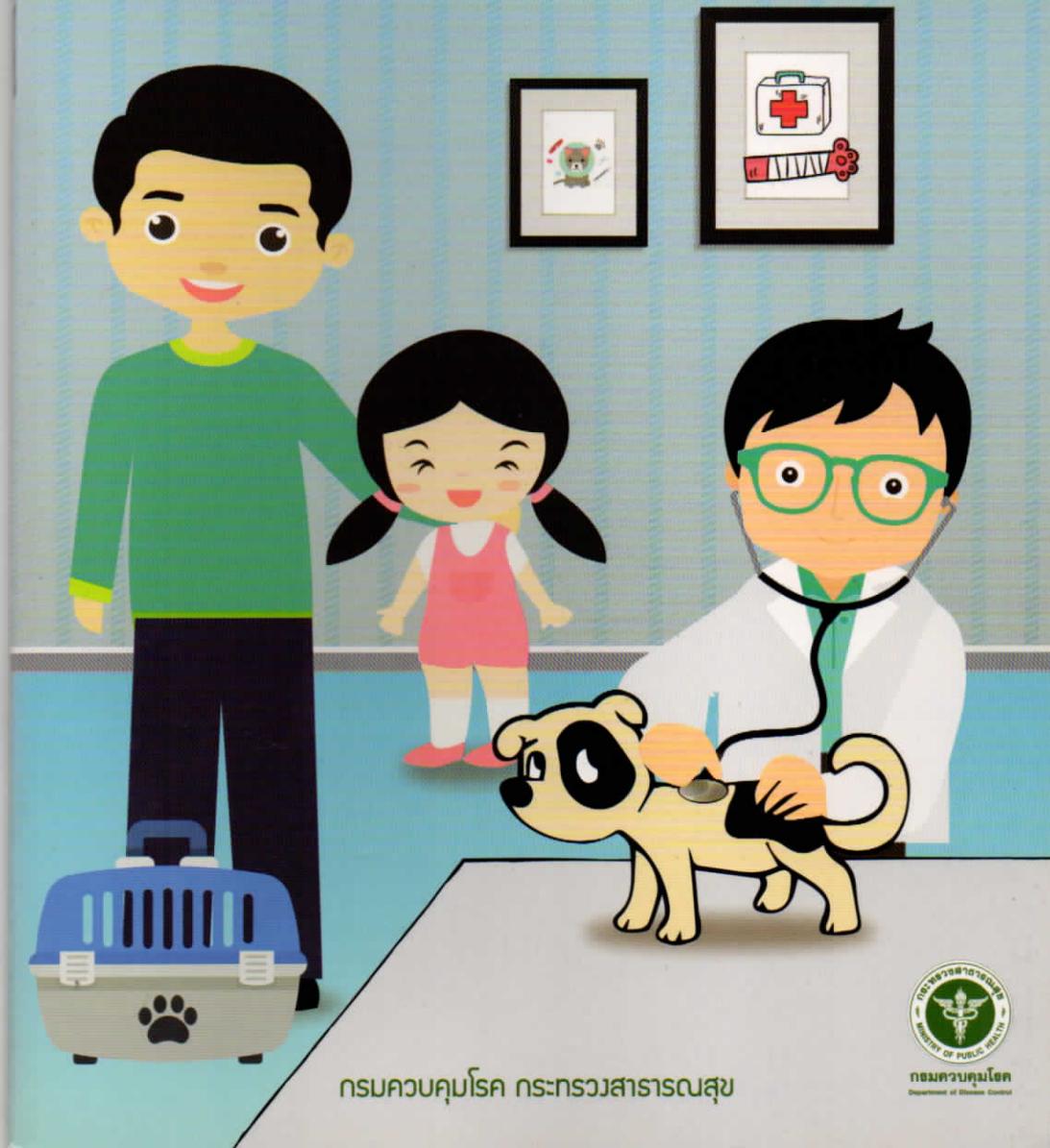


คู่มือความรู้สำหรับประชาชน เรื่อง

เลี้ยงสุนัข รักถูกวิธี



ป้องกันจากโรคพิษสุนัขบ้า และโรคหวัดสัตว์และคน



กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข



กรมควบคุมโรค
Ministry of Public Health

คำนำ

โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อร้ายแรงที่องค์การอนามัยโลกและองค์การควบคุมโรคระบาดสัตว์ให้ความสนใจ และมากกว่า 150 ประเทศทั่วโลกที่เข้าร่วมรณรงค์ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าโลกดังกล่าว รวมถึงประเทศไทยโดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่จะกำจัดโรคนี้ให้หมดไป ภายในปี 2563 ปัจจุบันทั่วโลกยังมีรายงานผู้เสียชีวิตปีละประมาณ 55,000 ราย ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ทวีปแอฟริกาและเอเชีย สาเหตุมาจากการไม่ได้ควบคุมโรคในสุนัข และผู้เสียชีวิตไม่ได้เข้ารับการรักษาหลังสัมผัสโรค โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็ก ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สุด โรคพิษสุนัขบ้าหรือโรคคลานน้ำ เป็นโรคติดต่อร้ายแรงชนิดหนึ่ง เกิดจากเชื้อไวรัสชื่อ เรบีส์ ไวรัส (Rabies) ทำให้เกิดโรคได้ในสัตว์เสี่ยงลูกด้วยนมทุกชนิด เช่น คน สุนัข แมว ลิง ชะนี กระรอก ตั้งคาวา ฯลฯ โรคนี้เมื่อเป็นแล้วจะทำให้มีอาการทางประสาท โดยเฉพาะระบบประสาทส่วนกลาง และถ้าเป็นแล้วเสียชีวิตทุกราย ในปัจจุบันยังไม่มียา_rักษาโรคพิษสุนัขบ้า แต่สามารถป้องกันได้ด้วยการป้องกันโดยการฉีดวัคซีนทั้งในสุนัข และในคน

ประเทศไทยยังมีรายงานผู้เสียชีวิตด้วยโรคนี้ทุกปี ซึ่งถือว่ามีความรู้สึกห่วงประชาชนเรื่องโรคและภัยสุขภาพ “เลี้ยงสุนัข รักถูกวิธี ปลอดจากโรคพิษสุนัขบ้าและโรคระหว่างสัตว์และคน” จะมีส่วนในการสนับสนุนการดำเนินงานกำจัดโรคพิษสุนัขบ้า คือ การสื่อสารความเสี่ยงและประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง เพื่อการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยสุขภาพตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน ให้เกิดความตระหนักรู้ ปลูกจิตสำนึกให้มีพฤติกรรมเลี้ยงสุนัขที่ถูกต้อง กระตุ้นให้ประชาชนให้ความร่วมมือป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า ลดความเสี่ยงจากการถูกสุนัขกัด และปฏิบัติหนังสือถูกสัตว์กัดได้ถูกต้อง ลดการเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าต่อไป



นายแพกย์เจ gwai โชคดำรงสุข
อธิบดีกรมควบคุมโรค
ธันวาคม 2559

ຄນະຜູ້ຈັດກຳ

ກໍປະກາ

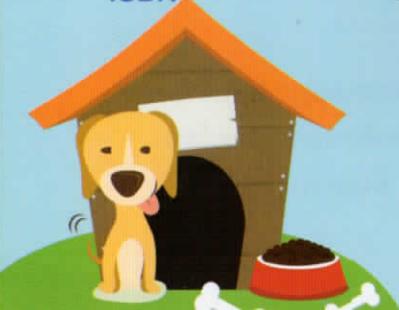
ນາຍແພກຍ່ອຈະກົາ	ໂໄຄດໍາງສຸ	ອອີບຕິກຣນຄວບຄຸມໂຮຄ
ນາຍແພກຍ່ອັນກູງກົງຄ	ຮວຍອາຈີນ	ຮອງອອີບຕິກຣນຄວບຄຸມໂຮຄ
ຮ.ຕ.ອ.ນາຍແພກຍ່ອຸ່ງເຮືອງ	ກົມພາຕີ	ຜູ້ອໍານວຍການສໍານັກໂຮຄຕິດຕ່ອງກ່ຽວໄປ
ນາຍແພກຍ່ວິຫາລູ	ປາວນ	ຜູ້ອໍານວຍການສໍານັກສື່ສາරຄວາມເສີ່ງ ແລະ-ພັດນາພຖືກຣນສຸກກາພ

ຄນະຜູ້ຈັດກຳ

ດຣ.ພາຫຼັກນີ້ ຄົງເນື້ອງ ກົມສຸວຣຣນ	ສໍານັກສື່ສາරຄວາມເສີ່ງແລະ-ພັດນາ ພຖືກຣນສຸກກາພ	
ນາງສາວສຶກກາຍຸຈົນ	ດນຍາເສີຣິກຸລ	ສໍານັກສື່ສາරຄວາມເສີ່ງແລະ-ພັດນາ ພຖືກຣນສຸກກາພ
ນາງສາວກນລວຣຣນ	ກລືບໂກນຸກ	ສໍານັກສື່ສາරຄວາມເສີ່ງແລະ-ພັດນາ ພຖືກຣນສຸກກາພ

ຈັດກຳໂດຍ
ພິມພົກ
ຈຳນວນ
ປັກໍພິມພ
ISBN

ສໍານັກສື່ສາරຄວາມເສີ່ງແລະ-ພັດນາພຖືກຣນສຸກກາພ
ໄອງພິມພົນທາງພາລົງກຣນຣາຊວິກຍາລ້າຍ
100,600 ເລີ່ມ
2559
978-616-11-3240-8



ບ່າຍແກ່ຂອງວັນເສົາ ອຸນພ່ອດລ ນ້ອງຄົນດີແລະນ້ອງນິມປັ້ງຈັກຍານ
ອອກກຳລັງກາຍໄປທີ່ສານາເຕີກເລີ່ມໃນໜຸ່ງບ້ານ ນ້ອງຄົນດີເຈອນ້ອງຂ້າວໜອມ
ເພື່ອນຮ່ວມທ່ອງເຮີຍ ກຳລັງຈຸງລູກໝານໆໄຮ້ກຳນ່າງຕົວໜຶ່ງມາພຣັນກັບ
ອຸນແມ່ ນ້ອງຄົນດີຮັບຕຽງໄປຫາເພື່ອທັນທີ

“ສວັສດີຄະອຸນແມ່ ຂ້າວໜອມນ້ອງໝານໆໄຮ້ກຳຈັງ” ນ້ອງຄົນດີສວັສດີ
ອຸນແມ່ຂອງເພື່ອແລະທັກຂ້າວໜອມ

“ອຸນແມ່ຈຶ່ງມາໃຫ້ເຮົາຈາກຕາດນັດເມື່ອວານ ນ້ອງໝານໆຂໍ້ອຸຸ່ງ ອາຍຸແດ່
2 ເດືອນເອງຍັງໄມ່ຫຍ່ານມເລຍ” ນ້ອງຂ້າວໜອມຕອບອຍ່າງກາຄກຸມີໃຈ
ພຣັນປ້ອນໄອຕິມໃຫ້ນ້ອງໝານແລ້ວກັດກິນໄອຕິມຕ່ອງ (ອຸນແມ່ນ້ອງຂ້າວໜອມ
ດຸນ້ອງຂ້າວໜອມ ໄນໃຫ້ທຳມອຍຢ່າງນັ້ນ)



น้องคนดีขออุ้มลูกสุนขจากน้องข้าวหมก ขณะที่น้องคนดีกำลังเอื้อมมือไปอุ้มน้องหมา ทันใดนั้นน้องหมาก็งับมือน้องคนดีทันที เพราะไม่คุ้นเคย

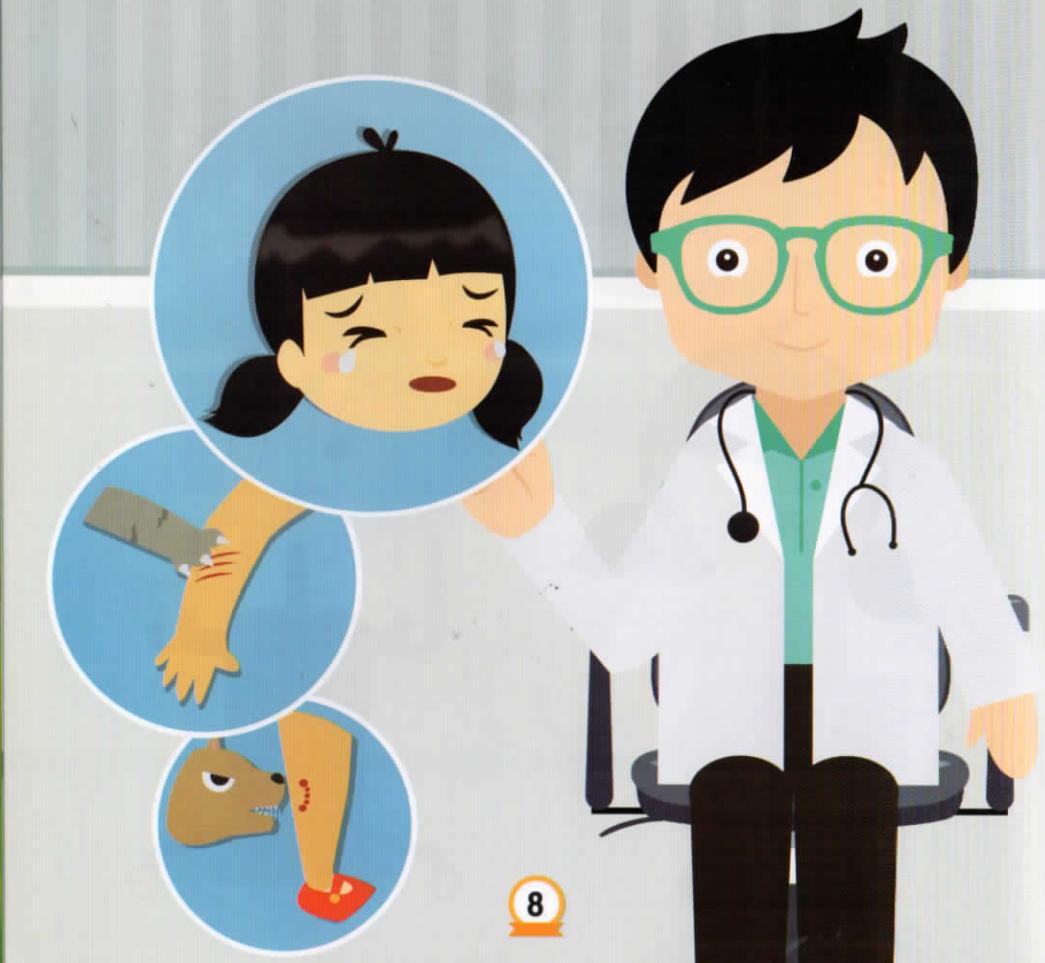
เมื่อสะบัดมือหลุด น้องคนดีร้องให้จ้า แล้วกอดคุณพ่อคลั่นแน่นแม่แพลงจะเมื่อยลุนัก แต่มือน้องคนดีเลือดไหล ทุกคนตกใจมาก





“ปีหนึ่ง ๆ คนไทยถูกสูบมากกว่า 1 ล้านคน ดังนั้น การป้องกันและลดความเสี่ยงจากการถูกสูบ ช่วยลดการเสียชีวิต จากโรคพิษสุนัขบ้าได้ครับ เพราะโรคนี้ไม่มีทางรักษาให้หายได้ หากติดเชื้อแล้วมีอาการแล้วตายทุกรายครับ

บางครั้งการบาดเจ็บหรือการเสียชีวิต เกิดจากการถูกสัตว์ ทำร้ายโดยตรง บางครั้งเกิดจากการติดเชื้อโรคจากการกัด หรือข่วนแล้วทำให้เกิดการเจ็บป่วย และเสียชีวิตในเวลาต่อมา เช่น ป่วยและเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า”



“คุณหมออคະ คนเราได้รับเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าได้อย่างไรคะ”
น้องคนดี

คุณหมอบีมตอบว่า

“จากการถูกสัตว์ที่ป่วยหรือมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ากัดหรือข่วน โดยเชื้อจะถูกขับออกมากับน้ำลายของสัตว์ สามารถตรวจพบเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าในน้ำลายได้ 1-7 วัน ก่อนแสดงอาการโรคพิษสุนัขบ้าครับ”



“หลังจากถูกสัตว์ที่ป่วยหรือมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ากัดหรือชewn สุนัขและแมวจะแสดงอาการ ประมาณ 3-8 ลัปดาห์ ไม่เกิน 6 เดือน และจะตายภายใน 10 วัน หลังจากแสดงอาการ ซึ่งอาการป่วยจะมีทั้งแบบดุร้าย และแบบซึม โดยแบ่งเป็น 3 ระยะครับ”



ระยะแรก



มีอาการประมาณ 2-3 วัน สุนัขจะมีอารมณ์ และนิสัยเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น สุนัขที่ชอบคลุกคลีกับเจ้าของ จะปลีกตัวออกไปหลบอยู่เงียบๆ และ มีอารมณ์หงุดหงิด เป็นต้น

ระยะตื้นเต้น



สุนัขจะเริ่มมีอาการทางประสาท สุนัขจะกระวนกระวายตื่นเต้น หงุดหงิด ไม่อยู่นิ่ง กัดแทะสิ่งของไม่เลือก ม่านตาขยายกว้าง ถักกักชั้งหรือล่ามโซเชี่วี จะกัดกรงหรือโซ่จ่นเลือดกลบปาก โดยไม่เจ็บปวด เสียงเห่า honเปลี่ยนไป ตัวแข็ง บางตัวล้มลง ชักกระตุก

ระยะอันพาด



สุนัขจะมีอาการคงห้อยตก ลิ้นมีสีแดงคล้ำห้อยออกปาก น้ำลายไหล ขย้อนอาหารคล้ายมีอะไรร้ายในลำคอ ขาอ่อนเปลี้ย ทรงตัวไม่ได้ ล้มลง อัมพาตทั้งตัวอย่างรวดเร็ว และตายในที่สุดครับ

“คุณหมอค่ะ แล้วอาการป่วยด้วยโรคพิษสุนัขบ้าที่พบในคนเรามากแค่” น้องคนดี

คุณหมอบีม

“สำหรับอาการป่วยที่พบในคน หลังถูกสัตว์ที่ป่วยหรือมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ากัดหรือชewnประมาณ 3 สัปดาห์ ถึง 6 เดือน ก็จะปรากฏอาการป่วย แต่บางคนระยะฟักตัวอาจสั้นมากคือไม่ถึงสัปดาห์ หรืออาจนานเกิน 1 ปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

1. จำนวนเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าที่เข้าไปในร่างกาย ซึ่งบัดแผลที่ถูกกัดมีขนาดใหญ่ลึกหรือมีบาดแผลหลายแห่ง จะมีโอกาสที่เชื้อโรคจะเข้าสู่ร่างกายได้มาก



2. ตำแหน่งที่ถูกกัดหรือตำแหน่งที่เชื้อโรคพิษสุนัขบ้าเข้าสู่ร่างกาย เช่น ถ้าบัดแผลอยู่ใกล้สมองมาก เชื้อโรคก็จะเดินทางไปถึงสมองได้เร็ว หรืออยู่ในบริเวณที่มีปลายประสาทมาก เช่น มือ หรือเท้า เชื้อโรคก็จะเข้าสู่ระบบประสาทได้ง่าย

3. อายุของคนที่ถูกสุนัขกัดหรือชewn เช่น เด็กและผู้สูงอายุจะมีความต้านทานต่อโรคพิษสุนัขบ้าต่ำกว่าคนหนุ่มสาว

4. สายพันธุ์ของเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า ถ้าเป็นสายพันธุ์จากสัตว์ป่าจะมีการรุนแรงกว่าสายพันธุ์จากสุนัข

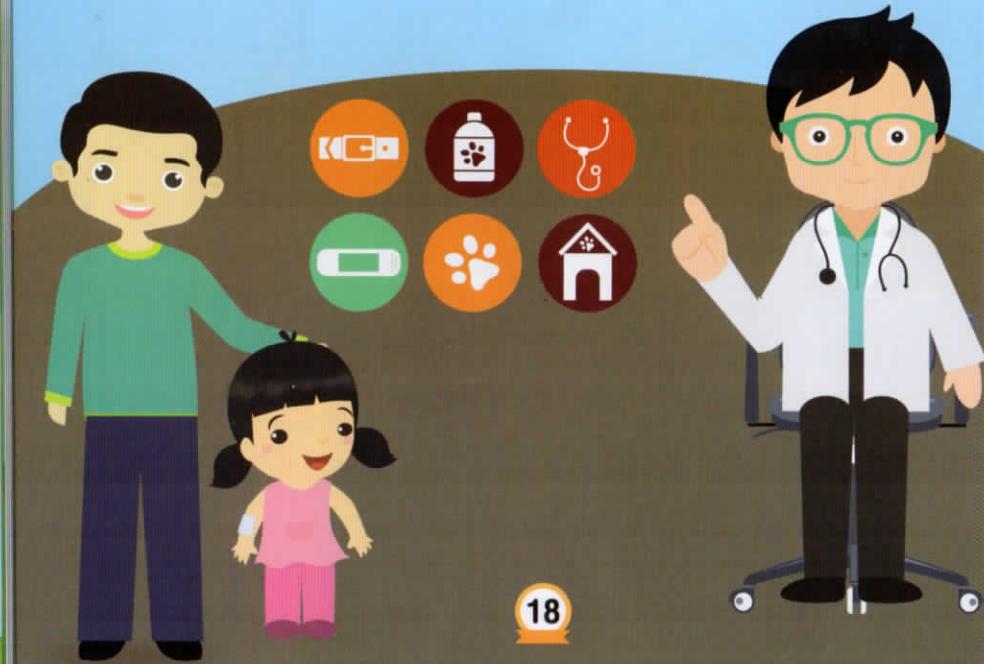


“คุณหมอกะ เราจะป้องกันไม่ให้สุนัขกัดได้อย่างไรคะ” น้องคนดี
คุณหมอบีม

“การป้องกันไม่ให้มีผู้เสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้า มี 3 ขั้นตอน คือ
ขั้นตอนที่ 1 การป้องกันไม่ให้สัตว์เป็นโรคพิษสุนัขบ้า เป็นการ
ป้องกันที่ดีที่สุด ได้แก่

1) ต้องร่วมมือกันทำให้สุนัขทุกตัวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกัน
โรคพิษสุนัขบ้า (ถ้าเก็บหรือซื้อลูกสุนัขหรือลูกแมวมาเลี้ยง
ต้องปรึกษาสัตวแพทย์ เพราะอาจมีเชื้อพิษสุนัขบ้า ตั้งนั้น ต้องรีบนำไป
ฉีดวัคซีน) ตาม พ.ร.บ. โรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2535 กำหนดให้เจ้าของ
สุนัขต้องนำสุนัขมารับการฉีดวัคซีนครั้งแรกเมื่อสุนัขอายุ 2-4 เดือน
แล้วฉีดกระตุ้นอีกครั้งตามกำหนดนัด และฉีดซ้ำทุกปี

2) ต้องช่วยกันลดจำนวนสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ หรือสุนัขที่ไม่มี
ผู้รับผิดชอบ โดยหาวิธีคุมกำเนิดสุนัขเหล่านั้น และต่อต้านผู้นำสุนัข
ไปปล่อยทิ้งตามสถานที่ต่าง ๆ



- 3) เลี้ยงสุนัขต้องไม่ปล่อยออกนอกบ้านตามลำพัง ทำให้ลดโอกาสที่สุนัขจะไปสัมผัสกับสุนัขบ้า และต้องดูแลไม่ให้ไปทำความเดือดร้อน หรือก่ออันตราย หรือสร้างความรำคาญแก่ผู้อื่น
- 4) พบเห็นสัตว์สงสัยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่
ปศุสัตว์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทันที หรือช่วยกันจับโดยระวัง
อย่าให้ถูกกัด แล้วนำหัวสัตว์ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ
- 5) ไม่นำสัตว์ป่ามาเลี้ยง



การป้องกันไม่ให้สุนัขกดหรือทำร้าย โดยใช้ค่าา 5 ย ครับ

ค่าา 5 ย



ย กี 1 คือ อย่าเหยียบ

ย กี 1 คือ อย่าเหยียบ
ให้สุนัขหรือสัตว์ต่าง ๆ โกรธ



ຍ ກົ່ວ 2 ຄື້ວ ອຍ່າເຫີຍບ

ຍ ກົ່ວ 2 ຄື້ວ ອຍ່າເຫີຍບ
ໜາກ ໜັງ ຕັວ ຫາ ຩຣີວຳໃຫ້
ສຸນັ້ນທີ່ແຮ້ວສັຕວົງຕ່າງໆ ຕະກິຈ



ຍ ກົ່ວ 3 ຄື້ວ ອຍ່າແຢກ

ຍ ກົ່ວ 3 ຄື້ວ ອຍ່າແຢກ
ສຸນັ້ນທີ່ແຮ້ວສັຕວົງຕ່າງໆ ຖໍ່
ທີ່ກຳລັງກັດກັນ ດ້ວຍນູອປ່ລ່າ



ຍົກໍ 4 ຄົວ ອຍ່າຫຍັບ

ຍົກໍ 4 ຄົວ ອຍ່າຫຍັບ
ຈານຂ້າວເຮືອເຄລ່ອນຢ້າຍອາຫາຣ
ຂນະກີ່ສຸນັນເຮືອສັຕວົງຕ່າງໆ
ກຳລັງກິນອາຫາຣ



ຍົກໍ 5 ຄົວ ອຍ່າຍຸ່ງ

ຍົກໍ 5 ຄົວ ອຍ່າຍຸ່ງ
ເຮືອເຂົາໄກລ້ສຸນັນ ແຮ້ວສັຕວົງຕ່າງໆ
ທີ່ໄມ່ຮູ້ຈັກເຮືອໄນມີເຈົ້າຂອງ



ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติดนอย่างถูกต้องเมื่อถูกสุนัขกัด ต้องทำดังนี้

คุณหมอบีมพูดต่อว่า

“สิงที่คุณพ่อของน้องคนเดียวกันต้องแล้วครับ คือ เมื่อถูกสุนัขหรือแมว กัด ข่วน ต้องทำดังนี้

1. ล้างแผลให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่หลาย ๆ ครั้ง ให้ถึงก้นแผล ล้างสบู่ออกให้หมด เช็ดแผลให้แห้งใส่ยารักษาแผลสด

2. จดจำสัตว์ที่กัดให้ได้ เพื่อสืบหาเจ้าของ เพื่อกักตัวไว้ดูอาการ 10 วัน สอดคล้องประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

3. ไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าที่ถูกต้อง

เมื่อสุนัขกัดต้องล้างแผล ใส่ยา กักหมาย หามอนะครับ”



“คำแนะนำสำหรับเด็ก ๆ ที่จะเลี้ยงสุนัขหรือจะเล่นกับสัตว์เลี้ยงต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยจากการถูกสัตว์กำร้าย และการติดโรคเด็ก ๆ ควรปฏิบัติดังนี้ครับ

1. ต้องปรึกษาคุณพ่อคุณแม่ หรือผู้ปกครองก่อนว่า จะเลี้ยงสัตว์ได้หรือไม่
2. นำสุนัขไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี ประมาณ 2 ครั้ง
3. ไม่ปล่อยสุนัขเพ่นพ่านในที่สาธารณะ ทุกครั้งที่นำสุนัขออกนอกบ้านต้องอยู่ในสายจูง ไม่นำสุนัขไปปล่อย และต้องคุ้มกำเนิดไม่ให้มีสุนัขมากเกินไป
4. ในกรณีที่จะเล่นกับสัตว์เลี้ยง ต้องอยู่ในการดูแลของผู้ปกครองเท่านั้น ห้ามเล่นกับสัตว์เลี้ยงโดยไม่มีผู้ใหญ่ดูแล และต้องล้างมือทุกครั้ง หลังสัมผัสกับสัตว์เลี้ยง
5. ต้องจำไว้เสมอว่า เวลาเล่นกับสัตว์ เช่น สุนัข อย่าแหย่ให้สัตว์โโมโห อย่าเหยียบหาง หัว ตัว หรือ ขา หรืออย่าทำให้สัตว์ตกใจ อย่าแยกสัตว์ ที่กำลังกัดกัน อย่าหยิบจานข้าวหรือเคลื่อนย้ายอาหาร ขณะสุนัขกำลังกิน อาหาร อย่ายุ่งหรือเข้าใกล้สัตว์ที่ไม่รู้จักหรือไม่มีเจ้าของ
6. ถ้าถูกสัตว์เลี้ยงทำร้าย หรือเกิดบาดแผลจากการเล่นกับสัตว์เลี้ยง ต้องรีบล้างแผลให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ เช็ดแผลให้แห้ง ใส่ยารักษาแผลสด หรือไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาที่ถูกต้อง
7. ห้ามไปคลุกคลี หรือสัมผัสกับสัตว์ที่ไม่ใช้สัตว์เลี้ยงของที่บ้าน เพราะเราไม่สามารถมั่นใจในความปลอดภัยทั้งจากโรคและการทำร้ายได้ครับ”



การเก็บตัวอย่างสัตว์ เพื่อชันสูตรโรคพิษสุนัขบ้า ทางห้องปฏิบัติการอย่างถูกวิธี

- ถ้าเป็นสัตว์เล็กอย่างกระรอก กระต่าย แมว ลูกสุนัขสิ่งของสูตรได้ทั้งตัว แต่ถ้าเป็นสัตว์ใหญ่ อย่างเช่น สุนัข สุกร วัว ต้องตัดเฉพาะส่วนหัวไปชันสูตร
- ผู้ดัดหัวสัตว์จะต้องไม่มีบาดแผลที่มือ และต้องสวมถุงมือยางหรือถุงพลาสติกที่กันน้ำได้ ขณะทำการตัด
- นำถุงพลาสติกครอบปากสุนัขก่อนลงมือตัด เป็นการป้องกันน้ำลายสัตว์กระเด็น จากนั้นใช้มีดคม ๆ ตัดตรงรอยข้อต่อระหว่างหัวกับคอ รวบถุงพลาสติกที่ครอบปากสุนัขไว้ และนำใส่ลงในถุงพลาสติกหนา ๆ อีกชั้น รัดปากถุงให้แน่น ห่อด้วยกระดาษหนังสือพิมพ์หนา ๆ ใส่ถุงพลาสติกหนา ๆ รวบปากถุง รัดให้แน่น ห้ามแข็งหัวสัตว์ในฟอร์มมาลิน เพราะจะทำให้เนื้อสมองแข็ง แยกเขื่องไม่ได้ และผลการตรวจอาจคลาดเคลื่อน



- นำถุงพลาสติกที่ห่อหัวสัตว์ใส่ลงในถุงพลาสติก หรือกล่องโฟมที่มีน้ำแข็งรองอยู่กันถังประมาณ 1 ใน 4 และเทน้ำแข็งกลบอีกครึ่งเพื่อรักษาตัวอย่างไม่ให้เน่า ห้ามใส่เกลือหรือแข็งแข็ง จะทำให้ใช้เวลาในการตรวจนานขึ้น และผลการตรวจอาจไม่ดีเท่าที่ควร
 - นำหัวสัตว์ส่งห้องชันสูตรโดยเร็วที่สุด ภายใน 24 ชั่วโมง
 - นำกรอกข้อมูลในแบบส่งตัวอย่างตรวจอย่างละเอียดเกี่ยวกับชนิด สี อายุ การฉีดวัคซีน การกัดคนหรือสัตว์อื่น รวมทั้งชื่อที่อยู่ของผู้ต้องการผลชันสูตร หรือเจ้าของติดไว้ด้วย ป้องกันการสลับตัวอย่างและเจ้าหน้าที่สามารถติดต่อได้รวดเร็ว
- สำหรับถุงมือหรือถุงพลาสติก ส่วนที่เหลือจากการใช้กับชาบสัตว์ ต้องเผาหรือฝังให้ลึกอย่างน้อย 50 เซนติเมตร ป้องกันสัตว์อื่นคุยเขย มีดหรืออุปกรณ์อื่น ต้องทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ แล้วผิงแడดให้แห้ง หรือต้มในน้ำเดือนาน 30 นาที

กฎติกา นารายาก 10 ข้อ สำหรับผู้เลี้ยงสุนัข มีดังนี้

1

นำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทุกปี ปีแรกคราวเดียว 2 ครั้ง ซึ่งตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2536 กำหนดให้นำสุนัขที่เลี้ยงไว้ ไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าครั้งแรกเมื่อสุนัขมีอายุ 2 - 4 เดือน ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

2

ไม่ปล่อยสุนัขแห่นพล่านในที่สาธารณะตามลำพัง ทุกครั้ง ที่นำสุนัขออกบ้านต้องใส่สายจูง ถ้าสุนัขดุควรสวมเครื่องป้องกันสุนัขกด

3

ถ้าสุนัขของท่านถูกสุนัขตัวอื่นกัด ต้องรีบปรึกษาสัตวแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พร้อมขอข้อมูลและหลักฐาน การฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าจากเจ้าของสุนัข ที่มากัด



4

มีการวางแผนคุมกำเนิดสุนัข เพื่อป้องกันการมีสุนัขมากเกินไป

5

ฝึกสุนัขให้อยู่ในระเบียบ เชื่อฟังคำสั่งง่าย ๆ เพื่อควบคุมให้อยู่ร่วมกันกับคนอย่างปลอดภัย

6

ไม่ยื้้าให้สุนัขโมโห จะทำให้สุนัขระวัง และมีนิสัยชอบกัด

7

อย่าปล่อยให้สุนัขถ่ายสกปรกบนทางเท้า ถนน สนามหญ้า หรือที่สาธารณะ ถ้าสุนัขถ่ายในบริเวณดังกล่าว เจ้าของต้องเก็บ และนำไปทิ้งให้เรียบร้อย ควรฝึกให้สุนัขถ่ายเป็นเวลา และเป็นที่ เช่น ในกระบวนการบันหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

8

จัดการดูแลสุนัขให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น รักษาความสะอาดสม่ำเสมอให้แก่สุนัข ดูแลความสะอาดให้ปราศจากเห็บ หมัด ทำความสะอาดที่นอนสุนัข ถ่ายพยาธิ และฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ

9

ไม่ผลักภาระให้สังคม โดยนำสุนัขที่ไม่ต้องการไปปล่อย



เมื่อสุนัขที่เลี้ยงไปกัดผู้อื่น เจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติดังนี้

- ควบคุมและแยกสุนัขออกจากภูมิทั่วทันที โดยนำไปข้างหน้าหรือล่ามโซ่ไว้
- ดูแลบาดแผลผู้ถูกกัด โดยล้างแผลด้วยสบู่และน้ำทันที และวิจัยพยาบาลแพทย์
- ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับสุนัขที่กัด เช่น ประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และประวัติที่มาของสุนัขให้กับผู้เสียหายและแพทย์ผู้ดูแลรักษา
- วิเคราะห์พฤติกรรมสุนัข และหาทางป้องกันไม่ให้ไปทำร้ายผู้อื่นอีกด้วย
- การปล่อยสุนัขออกไปทำอันตรายแก่บุคคลหรือทำความเสียหายต่อทรัพย์สินผู้อื่น มีโทษทางแพ่ง เช่น ต้องชดใช้ค่าเสียหาย ค่ารักษายาบาล ค่าวัคซีนค่าเชื้อมป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น และโทษทางอาญา ขั้นต่ำมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ



“คุณหมอกะ หนูเห็นเพื่อนให้สุนัขกินไอติมแห่งเดียว กันค่ะ”
“ไม่ได้ครับ น้องคนดี อย่าทำนั้นครับ เพราะอาจติดเชื้อโรคและเจ็บป่วยได้ครับ” คุณหมออตอบ

“คนเราติดเชื้อโรคอื่น ๆ จากการกินอาหารร่วมกับสุนัขหรือแมวได้หรือคุณหมอ” น้องคนดีถาม

“ได้ครับ” คุณหมออตอบ

“การใช้จาน ชาม ช้อน สำหรับคนมาใช้กับสัตว์ หรือ การกินอาหาร เครื่องดื่มร่วมกันในภาชนะเดียวกัน หรือแม้แต่การพาสัตว์เลี้ยงเข้าไปในร้านสะดวกซื้อ ให้เกะตู้กดน้ำแข็งบ้าง แลบเอาไปใส่ในตู้แช่น้ำดีมีบ้าง ทำให้ติดเชื้อโรคได้ครับ”

เพราะทั้งสุนัขและแมวอาจจะมีเชื้อสเต็ปโตโคคัสและสเต็ปฟิโลโคคคิ (Streptococcus and Staphylococci) ที่ทำให้เกิดโรคผิวหนัง การติดเชื้อที่ผิวหนัง รวมถึงมีไข้พยาธิตัวกลม พยาธิสิ่งเดือนพยาธิเส้นด้วย

นอกจากนี้ยังมี “โปรโตซัว” ซึ่งสามารถก่อโรคท้องร่วงทั้งในคนและสุนัข แมว อย่างที่เจอบ่อย ๆ คือเชื้อกลุ่ม “เจียรเดีย” (Giardia) รวมถึงเชื้อชาโนในลาที่ก่อโรคท้องร่วงทั้งคนทั้งสัตว์



เชื้อทอกโซพลาสโนมิส (Toxoplasmosis) มีอยู่ในสัตว์หลาย ๆ ประเภท แต่ที่ปัญหาคือ “แมว” เป็นสัตว์พิเศษที่สามารถนำไข่ของเชื้อนี้สู่คนได้ โดยเฉพาะ “หญิงตั้งครรภ์” เมื่อรับเชื้อเข้าไปอาจทำให้แท้งได้ รวมถึงอาจทำให้ทารกในครรภ์มีการเจริญเติบโตผิดปกติ ในต่างประเทศจะเข้มงวดเรื่องนี้มาก ขณะที่ประเทศไทยยังไม่ค่อยมีรายงานมากนัก แต่ก็มีการตรวจพบเชื้อดังกล่าว เช่น กัน

อีกโรคหนึ่งที่เจอได้คือ “โรคแมวข่วน” (Cat Scratch Fever) เนื่องจากแมวเป็นสัตว์ที่ชอบเลียสิ่งต่าง ๆ รวมถึงเล็บของตัวมันเอง ทำให้ที่เล็บมีแบคทีเรียเยอะ ประกอบกับการที่เป็นสัตว์ที่ชอบข่วน

ดังนั้น คนที่ถูกข่วนอาจจะทำให้เกิดการติดเชื้อที่ผิวนัง ยิ่งถ้าเจอเชื้อบาโთโนโลสิส (Bartonellosis) อาจจะทำให้อาการรุนแรงได้ นอกจากนี้ยังมีเชื้อราริงเวิร์ม (Ringworm) ก่อโรคผิวนังคล้ายกับกลากเกลื่อน คนที่ภูมิคุ้มกันต่ำ ผู้สูงอายุ เด็ก คนป่วยหรือรับยากลุ่มสเตียรอยด์อยู่เลี้ยงติดเชื้อง่าย

“การติดเชื้อมีทั้งการกัด ข่วน การสัมผัสโดยตรง ซึ่งที่ผ่านมา มีคนเคยศึกษาว่า การเลี้ยงดูสุนัข แมวดีอย่างไรก็ตาม แต่ต้องไม่ลืมว่า สัตว์เหล่านี้มีการสัมผัสเชื้อที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม รวมถึงของเล่นสุนัข อาทิ กระดูกปลอม จะมีน้ำลาย เอาไปฟัง ไปช่อนตามส่วนต่าง ๆ ก็มีโอกาสที่จะทำให้อุปกรณ์เหล่านี้เกิดการติดเชื้อได้ และแพร่สู่คน ส่วนมากจะออกกลุ่มโรคท้องเสีย”

“สำหรับกรณีคนที่รักสัตว์เลี้ยงมาก คลุกคลีกันมาก ถึงขั้นใช้ภาชนะร่วมกันนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรทำ จริงอยู่ที่ว่ามีการล้างทำความสะอาดภาชนะเหล่านั้นอย่างดี แต่การติดเชื้อมันจะเกิดขึ้นระหว่างที่ใช้ภาชนะนั้น บางคนใช้ช้อนตักเข้าปากสุนัขคำ เข้าปากตัวเองคำ ก็ยิ่งเสี่ยงครับ”

“เช่นเดียวกับ การจูบ หอม ก็ต้องระหองกว่าขนาดเราแปรงพัน ก็ยังมีแบคทีเรียในช่องปากอยู่ สุนัขก็เข่นกันมีโอกาสที่มีเชื้อบางอย่าง ที่แพร่มาทางน้ำลายได้เหมือนกัน นี่ยังไม่นับรวมโรคภูมิแพ้ขนสุนัข ขนแมว หรือโรคจากเห็บ หมัดที่มีมากอีกด้วยครับ”



โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคติดต่อร้ายแรง ยังไม่มียารักษาให้หายได้
ผู้ป่วยมีอาการน้ำเงกนา และต้องด้วยทุกราย ทางที่ดีที่สุดคือ เราชวน
ควบคุมและป้องกันโรคในสัตว์ก่อนถึงคน โดยเลี้ยงสัตว์อย่างถูกวิธี
หลักเลี้ยงไม่ให้สุนัขกัด อย่าแหย่ อย่าเหยียบ อย่าแยก อย่าหยิบ และอย่าจุ่ง
ถ้าถูกกัดหรือช่วงรับส้างแพลงกันก็ ใส่ยา กักหมา หากนอนและ
ฉีดวัคซีนให้ครบ ก็จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และเสียชีวิตจาก
โรคพิษสุนัขบ้าได้

สถานที่ปรึกษาปัญหาโรคพิษสุนัขบ้า

- NSK กรมควบคุมโรค โทรศัพท์ 0 2590 3176-8 , 08 965 9485
- NSK กรมปศุสัตว์ โทรศัพท์ 0 2653 4444 ต่อ 4161-2
- NSK สถานเสาวภา โทรศัพท์ 0 2252 0161-7
- NSK สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด
- NSK สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และปศุสัตว์อำเภอ
- NSK โรงพยาบาลทุกแห่ง
- NSK และศูนย์สัตวแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ ทุกมหาวิทยาลัย

